

## Програма Intel® «Шлях до успіху»

Дементієвська Ніна Петрівна

Секрети успіху, успіху життєвого, професійного, в особистому житті, напевне, не піддаються повному і вичерпному кількісному аналізу і прогнозуванню. Не тільки через сприйняття та визначення, що є насправді успіх, а й через велику кількість складників. Тут точно потрібен комп'ютер ;-), потужний, розумний і чутливий до змін, такий що й сам здатен змінюватися. Але прогнозувати успіх потрібно всім, хто працює на майбутнє, а надто нам, освітянам.

На початку XXI сторіччя понад 200 організацій та провідних компаній світу (серед яких Adobe Systems Incorporated, Apple, Bell South Foundation, Cable in the Classroom, Cisco Systems, Inc., Dell Inc., Ford Motor Company Fund, Intel Foundation, Microsoft Corporation, Oracle Education Foundation, та інші) запропонували перелік навичок, які знадобляться молодим людям, для того, щоб бути успішними в житті в 21 сторіччі. Цей перелік отримав назву «Навички 21 сторіччя»<sup>1</sup>, до яких відносять:

- відповідальність та адаптованість;
- комунікативні навички;
- творчість та допитливість;
- критичне та системне мислення;
- інформаційні навички та медіа грамотність;
- навички міжособистісної та групової взаємодії;
- виявлення проблем, їх формулювання та вирішення;
- самоспрямування в навчанні;
- соціальна відповідальність.

Програма Intel® «Шлях до успіху» є частиною міжнародного проекту компанії Intel «Інновації в освіті». Програма створена Корпорацією Intel у співробітництві з освітніми урядовими організаціями різних країн та адаптована до Державних освітніх стандартів України та навчальних програм, до вимог та основних положень «Концепції профільного навчання» та «Галузевої програми впровадження профільного навчання на 2008-2010 роки». Програму схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах Науково-методичною радою з питань освіти Міністерства освіти і науки України (лист МОН №1.4/18-2821 від 15.07.09)

Навчальний курс за програмою призначений для роботи з учнями основної школи загальноосвітніх навчальних закладів. Можливе навчання за програмою в позашкільних навчальних закладів та під час навчальної практики. Програма Intel® «Шлях до успіху» впроваджується в Україні з 2009 року<sup>2</sup> і має на меті цілеспрямоване формування вмінь та навичок, які допоможуть учням адаптуватися в сучасному швидкозмінному середовищі за допомогою комп'ютерних технологій, в рамках традиційної навчальної програми. Особливістю програми є те, що вона орієнтована перш за все на дітей, що раніше не мали змоги навчатися на персональному комп'ютері, у яких доступ до комп'ютерів та Інтернету обмежений, що відповідає умовам навчання та розвитку дітей сіл та малих міст України.

<sup>1</sup> Див. повний список навичок 21 сторіччя на [www.21stcenturyskills.org](http://www.21stcenturyskills.org),  
<http://www.scribd.com/doc/33732167/Навички-21-століття> )

<sup>2</sup> Перші тренінги за російською версією адаптації програми були проведені в Україні в 2007 році

На відміну від широковідомої в Україні програми Intel® «Навчання для майбутнього» - це програма для учнів. Основні складові програми: розвиток в учнів критичного мислення, навчання у співробітництві та формування комп'ютерних навичок. В Україні впровадження програми здійснюється в 2009-2011 роках в рамках Проекту Програми розвитку ООН в Україні «Соціальна інтеграція та розвиток громадянської відповідальності молоді в Україні» (далі за текстом - Проект ПРООН) у співпраці з Міністерством освіти і науки в Україні, Міністерством України у справах сім'ї, молоді та спорту, програмою Волонтери ООН, Компанією Intel, Міжнародним благодійним фондом «Україна -3000», всеукраїнською молодіжною громадською організацією «Всеукраїнська асоціація молодіжного співробітництва «Альтернатива-В».

3 січня 2009 року в рамках реалізації Проекту ПРООН за програмою Intel® «Шлях до успіху» в Україні підготовлено 20 тренерів, які вже навчили 377 викладачів програми. Понад 3100 учнів з різних регіонів країни завершили навчання за одним з курсів програми до кінця 2009-2010н.р. Цифри самі по собі мало про що говорять. Історії успіхів та надбань учнів та викладачів програми за цей рік можна прочитати на <http://intelsuccess.blogspot.com/>.

Комп'ютерні технології в програмі використані як засіб розвитку і формування життєво необхідних навичок. Комплексність підходу є характерною рисою програми, оскільки в учнів не тільки формуються комп'ютерні навички, а також відбувається цілеспрямований розвиток навичок, пов'язаних з успішною адаптацією в суспільстві, навичок роботи з громадянськими проектами. Програма сприяє самовизначенню учнів при виборі профілю навчання та щодо вибору майбутньої професії. Програма складається з трьох частин: «Комп'ютерні технології для місцевої спільноти» (учні 10-14 років), «Комп'ютерні технології в майбутній професії» (учні 15-17 років), «Комп'ютерні технології та підприємництво» (молодь 16-25 років). Перші два курси пройшли пілотування та широко впроваджуються в загальноосвітніх та позашкільних закладах, ведеться адаптація та підготовка до пілотування третьої частини програми щодо підготовки молоді до підприємницької діяльності в умовах особливостей ринкової системи в Україні.

При відповідній адаптації можливе впровадження програми для учнів з 8 років, позитивні результати дає навчання в різновікових групах. Для викладання кожного курсу викладачі мають пройти спеціальний п'ятиденний тренінг за програмою, який проводять сертифіковані тренери. Програма курсу передбачає диференційоване навчання за курсом. Для кожного завдання та вправи передбачений базовий рівень виконання завдань та додаткові завдання для учнів, які мають кращі комп'ютерні навички. Цікавим та продуктивним виявився досвід використання програми для дітей з особливостями фізичного розвитку. Так, зокрема, майже всі батьки (92,9%) помітили зміни в своїх дітях після проходження програми в змішаній групі, в якій навчалися учні різного віку з різними фізичними можливостями для навчання. (Діаграма рис. 1)

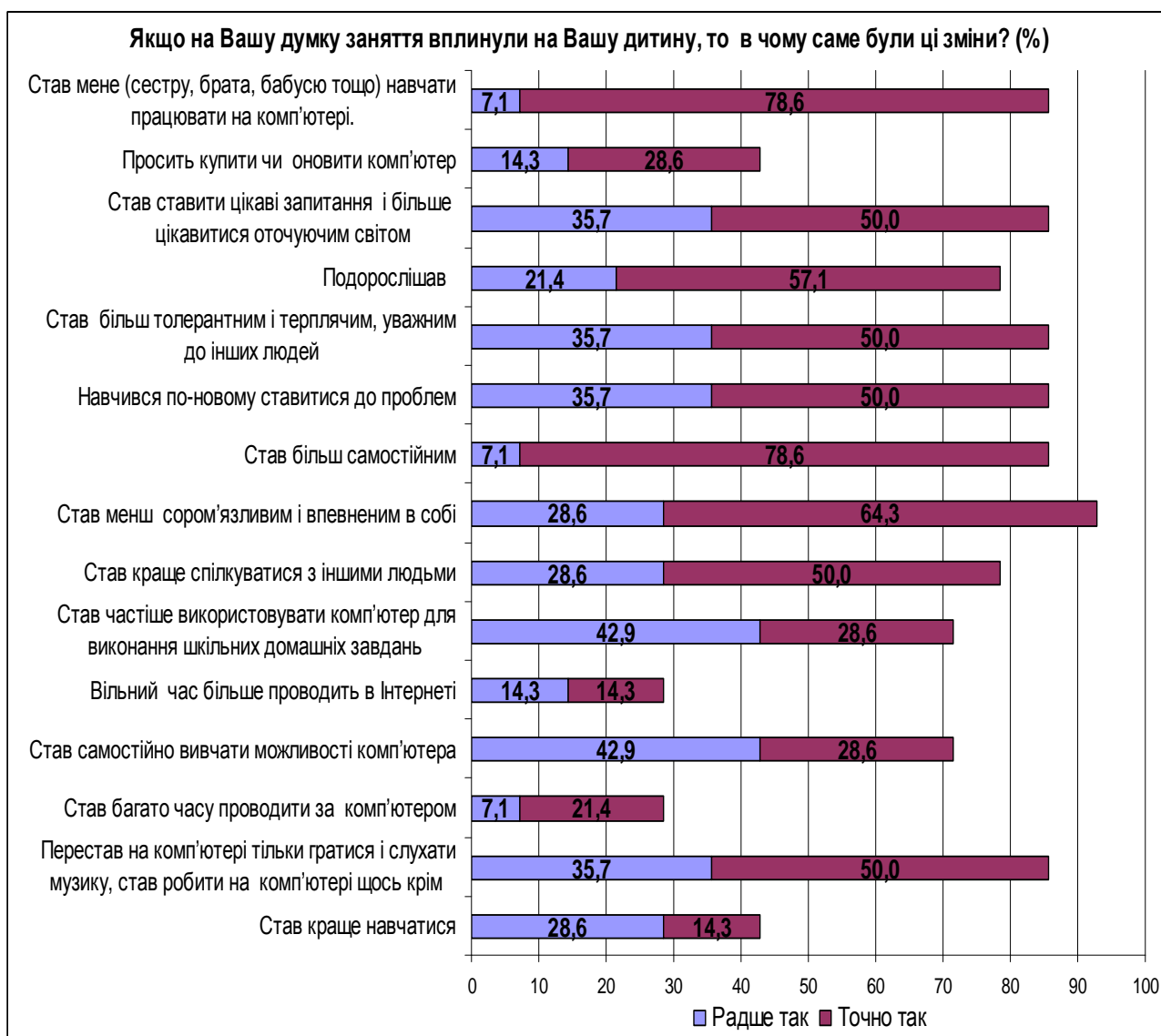


Рис1.

Метою курсу «Комп'ютерні технології для місцевої спільноти» є підготовка учнів до взаємодії з соціальним середовищем, до самореалізації їх як особистостей через засвоєння комплексу знань про місцеву спільноту, її проблеми та шляхи їх вирішення при формуванні компетенцій, пов'язаних комп'ютерною грамотністю, навичками критичного мислення. Виконання учнями соціального проекту з використанням комп'ютерних технологій сприяє формуванню навичок спільної діяльності і співпраці в команді. Всі завдання і проекти спрямовані на активне залучення учнів в життя громади - школи, мікрорайону, села, міста, пошуку шляхів розвитку місцевої спільноти.

Друга частина програми «Комп'ютерні технології та майбутня професія» має на меті сприяння розвитку в учнів навичок використання інформаційно-комунікаційних технологій для визначення власних схильностей і здібностей, пошуку в Інтернеті інформації щодо різних професій та особливостей ринку праці в Україні та на регіональному рівні. Програма сприяє усвідомленому вибору навчального профілю та майбутньої професії. Переважна більшість учнів за результатами підсумкового опитування відзначають, що навчання за курсом сприяє вибору профілю навчання та вибору ними майбутньої професії. (Рис. 2).



Рис. 2.

Всі вправи і проекти цієї частини спрямовані на дослідження проблем, пов'язаних з професійним розвитком людини, питаннями трудової міграції та інших проблем, притаманних розвитку ринку праці в Україні. Наприкінці курсу з професій учні виконують дослідницькі проекти на одну з тем: «Потрібні професії нашого регіону», «Комп'ютер – помічник у роботі», «Бізнес-план», «Доступ до Інтернету», «Трудова міграція».

Всі куסי програми побудовані за принципом «від простого до складного». На початку кожної частини учні знайомляться з провідною темою, яка потім проходить через всі завдання і втілюється у навчальний проект. Для першої частини курсу «Комп'ютерні технології для місцевої спільноти» такою провідною темою є місцева громада, а для курсу «Комп'ютерні технології та майбутня професія» - основні питання, пов'язані з професійним самовизначенням учнів, ознайомлення зі світом професій та використання сучасних інформаційних технологій для різних професій та видів професійної діяльності.

Обов'язковими умовами навчання за програмою курсу є наявність комп'ютерного класу. Бажаною умовою проведення занять за програмою є наявність у класі доступу до Інтернету. Якщо такий доступ відсутній, то замість вправ та завдань, що виконуються з допомогою Інтернету, передбачені аналогічні вправи та завдання для учнів без використання всесвітньої мережі.

Особливістю програми є те, що вона не орієнтована на конкретне програмне забезпечення. Під час роботи на комп'ютері учні використовують друкований, та електронний довідник з комп'ютерних технологій, які дозволяють використовувати програми пакету Microsoft Office (2000, 2003, 2007) як російською так і українською мовами, на черзі забезпечення довідниками для програм Open Office. Електронний довідник розміщений в Інтернеті та може бути встановлений вчителем на комп'ютерах учнів.

Викладання програми проводиться за педагогічною технологією, яка має відмінності від традиційного навчання. Обмежений об'єм статті не дозволяє висвітлити всі методичні прийоми, з якими ознайомлюються і «пропускають через себе» учасники п'ятиденного тренінгу для

фасилітаторів<sup>3</sup>. Вчителі навчаються виконувати незвичну для них роль не носія знань та оцінювача, а вдосконалюють у себе навички 21 сторіччя та навчаються, як сприяти їх формуванню в учнів. З комп'ютерних технологій, наприклад, викладач не має нічого показувати на комп'ютері при вивченні комп'ютерних програм, замість цього він формує в учнів навички користування різноманітними довідковими джерелами, як от допомога однолітків, використання паперового друкованого та електронного довідників, Інтернету, тощо. Учні працюють в парах, малих групах та індивідуально. Замість традиційних способів оцінювання, винагород та покарань в програмі передбачені само та взаємооцінювання, заохочення та превентивні, допоміжні та виправні заходи за порушення правил, які попередньо прийняті всіма учасниками. Викладачі курсу високо оцінюють ефективність такого навчання (Рис. 3)

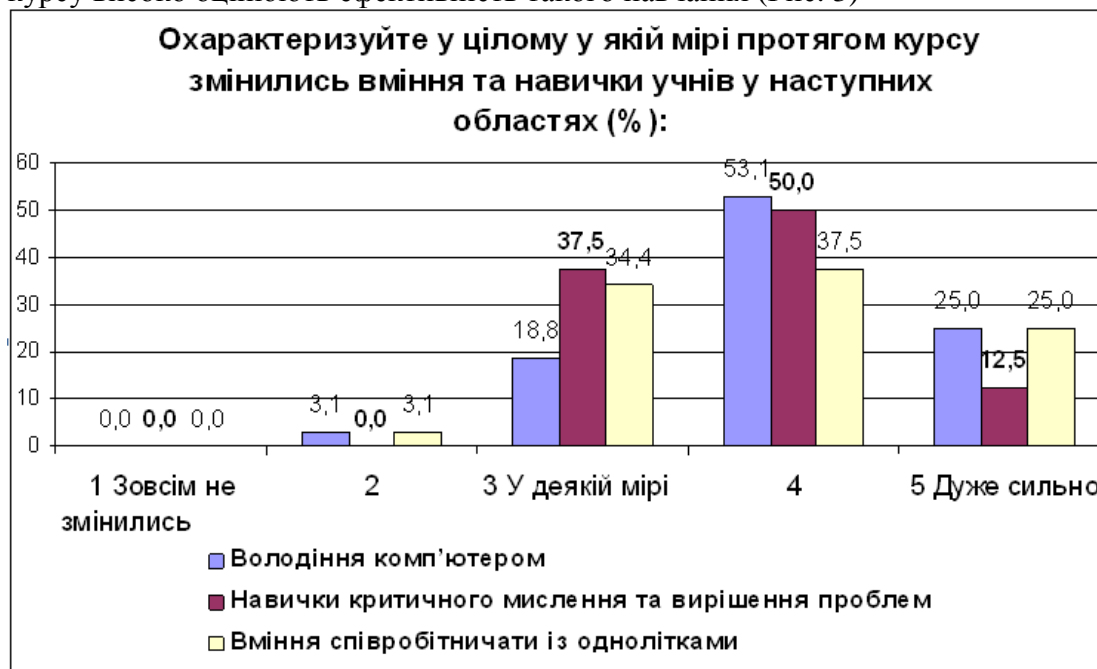


Рис. 3.

В програмі передбачена система заходів та ресурсів для постійної підтримки викладання та діяльності викладачів-фасилітаторів, тренерів, спостерігачів-експертів, регіональних координаторів. До цієї системи входять тренінги для викладачів програми, проведення майстер-класів зі вдосконалення педagogічної майстерності, учасники забезпечуються методичними посібниками, програмними компакт-дисками, ведеться постійне консультування учасників регіональними координаторами та координатором програми на сайті програми <http://www.uspih.iteach.com.ua>, блогах фасилітаторів, тренерів та спостерігачів програми (<http://facilitators4s.blogspot.com/>, <http://inteluspih.blogspot.com/>, <http://evaluations4s.blogspot.com/>) створено 12 блогів регіональних (обласних та районних) спільнот фасилітаторів, наприклад, <http://fasilitator-mk.blogspot.com/> - Фасилітатори Миколаївщини, <http://vinogradivspilnota.blogspot.com/> - Виноградівська спільнота. Можна вже впевнено твердити, що в країні починає складатися і цікаво працювати нова педагогічна спільнота програми Intel® «Шлях до успіху».

В програмі передбачене зовнішнє оцінювання її ефективності. Група експертів - спостерігачів під керівництвом національного координатора з моніторингу та оцінювання веде незалежний аналіз як результатів (продуктів діяльності) учнів та вчителів так і процесу навчання за курсом. Це

<sup>3</sup> Фасилітатор – від англ. *facilitate* - полегшувати; сприяти; допомагати.

дозволяє своєчасно та оперативно знаходити проблеми та шукати шляхи їх вирішення, впливати на результативність програми.

На етапі пілотування та впровадження програми виникають проблеми і ризики, які сприймаються як виклики і можливості для її подальшого розвитку. Принципи прозорості, відкритості до змін та залучення до вирішення проблем, формують команду однодумців, що вірять у те що і ми і наші учні можемо бути успішними в цьому, такому цікавому і швидкозмінному суспільстві 21 століття. Вміння ідентифікувати проблеми і їх вирішувати, покладене в основу навчання учнів та вчителів, веде команду однодумців до саморозвитку та ефективного і творчого розвитку програми. Наприклад, в минулому навчальному році 47 % з тих, хто завершили тренінги, стали працювати з учнями за програмою. Цей показник може задаватися і певним здобутком, та в програмі це розцінили як марнотратство і розпорошення коштів та зусиль. Причин виявилось декілька, в тому числі і відбір учасників тренінгів для фасилітаторів. Була запропонована та пілотована нова модель набору шкіл та учасників тренінгів – на конкурсній основі з залученням та за підтримки державних освітніх установ, відділів та управлінь освіти та інститутів підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Відтепер вже близько 80% викладачів з числа тих, хто завершив навчання, починає працювати за програмою. Наступним викликом для нас є забезпечення життєздатності програми не в умовах проекту ПРООН, а в системі освіти України. Ми разом робимо виклик майбутньому. Як би було цікаво подивитися на наших вихованців через декілька років і впевнитися, що саме випускники програми Інтел® «Шлях до успіху» стали успішними людьми. Ми відкриті до неупередженого аналізу нашого розвитку і запрошуємо всіх до співпраці. Приєднуйтеся до нас, будьмо успішними в 21 столітті, навчаємо і навчаймося з радістю та натхненням!